

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัญญัติ สุรการวิทย์ และศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา

(12 มีนาคม 2491 – 19 มิถุนายน 2535)

ดร.ลิขิต วีรเวทิน*

ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ลึกลับและจางหายไปกับเวลา ถ้าไม่มีการบันทึกไว้ การกำเนิดของศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาและในขอบเขตหนึ่ง การเกิดของสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประวัติศาสตร์ที่มีผู้รู้รายละเอียดจริง ๆ กันไม่กี่คน และคงจะจางหายไปกับกาลเวลา จึงขอบันทึกไว้ ณ ที่นี้ โดยเฉพาะบทบาทของอาจารย์บัญญัติ สุรการวิทย์ ผู้ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการกำเนิดของศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา

เมื่อ 6-7 ปีมาแล้ว ได้มีความพยายามที่จะจัดตั้งศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยขอทุนจากรัฐบาลญี่ปุ่นมาสร้างอาคารและมีกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ที่แข็งขันมากในสมัยนั้นคือ อาจารย์บัญญัติ สุรการวิทย์ และตัวข้าพเจ้า และคนอื่น ๆ อีกหลายคน แต่ก็เพียงการพยายามเจรจาต่อรองและดูท่าที ขณะนั้นคุณหญิง นงเยาว์ ชัยเสรี เป็นอธิการบดี

จนวันหนึ่ง มหาวิทยาลัยโซเซให้ทุนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้นำนักศึกษาจาก มธ. ไปเยือนญี่ปุ่นประมาณ 2 สัปดาห์ ไม่เกินประมาณ 15 คน (ตัวเลขแน่นอนจำไม่ได้) อาจารย์บัญญัติเป็นหัวหน้าทีม ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล ขอให้ข้าพเจ้าซึ่งเป็นผู้ใหญ่ช่วยคุมไปด้วย ในทีมที่ไปมี นายชาญณรงค์ หาญอมรเศรษฐอยู่ด้วย

การไปเยือนญี่ปุ่นก็ว่าไปตามครรลอง พังบรรยาย

ดูโรงงาน ฯลฯ อาจารย์บัญญัติชวนข้าพเจ้าไปเจรจากับ Japan Foundation เพื่อขอทุนสร้างตึกของศูนย์ฯ แต่ล้มเหลว เราสองคนรู้สึกหงุดหงิดคิดหนอย ตกเย็นพอมีเวลาวางอาจารย์บัญญัติชวนข้าพเจ้าและชาญณรงค์ไปนั่งดื่มสาเกและกินอาหารว่างแบบชาวญี่ปุ่นทั่วไป คุยกันถึงเรื่องการหาทุนมาทำศูนย์ญี่ปุ่น ตอนหนึ่ง อาจารย์บัญญัติบอกว่ามีแผนที่สำคัญคือ กลับไปจะจัดสัมมนาฉลองครบรอบการต่อต้านญี่ปุ่นสิบปี คงจำกันได้ว่าในปี 2517 มีการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทย เพื่อเป็นการปลุกคณให้ญี่ปุ่นให้ทุน มธ. ข้าพเจ้าก็เห็นด้วย

กลับมาก็จัดสัมมนาที่ตึกอเนกประสงค์ มธ. มีอาจารย์บัญญัติ, มร.นิชิโน, นายประยูร เกลิงศรี และมีอุปทูตญี่ปุ่นซึ่งก่อนหน้านี้ประจำที่สถานภาพโซเวียต ในการสัมมนาได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ญี่ปุ่นในแง่ต่าง ๆ โดยเฉพาะการขาดดุลการค้าและการกีดกันการค้า จนกระทั่งการช่วยเหลือซึ่งผลสุดท้ายมักทำเพื่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่น บรรยายากศค่อนข้างดังเครียด เพราะต่างฝ่ายต่างมีจุดยืนของตน โดยเฉพาะอุปทูต ข้าพเจ้าเป็นคนจุดและสรุปการประชุม ตอนอ่านสรุป อุปทูตคัดค้านว่าเป็นการสรุปใจผิดญี่ปุ่นอย่างลำเอียง ข้าพเจ้าและนายประยูรรู้สึกโกรธ เลยประท้วงโดยการเดินออกจากที่ประชุม นายนิชิโนพยายามไกล่เกลี่ย แต่ไม่เป็นการประชุมสัมมนาเลยกลายเป็นทำลายมิตรภาพมาก

* ศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กว่าสร้างมิตรภาพ จนหนังสือพิมพ์ไปวิจารณ์ว่า คามไทยปะดาบชาบูไร ต่อมาทางสถานทูตญี่ปุ่นก็พยายามแก้สถานการณ์โดยการเชิญผู้สัมมนารับประทานอาหารร่วมกันเพื่อปรับความเข้าใจ

แต่เหตุการณ์สำคัญเวลานั้นคือ นายกรัฐมนตรี นากาโซเน่ จะมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ก่อนการมาเยือนทางสถานทูตญี่ปุ่นได้เชิญนักวิชาการ โดยเฉพาะจาก มธ. มารับประทานอาหารเย็นที่โรงแรมแห่งหนึ่ง ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ได้ขอให้ข้าพเจ้ากล่าวขอบคุณทางสถานทูตญี่ปุ่น ข้าพเจ้าเข้าใจว่าคงต้องการให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อญี่ปุ่นและต่อการมาเยือนประเทศไทยของนายนาากาโซเน่ และคงไม่อยากจะเห็นการประท้วงญี่ปุ่นเกิดขึ้นระหว่างการเยี่ยมชม ทางเจ้าหน้าที่ทูตญี่ปุ่นบอกว่าจะให้ทุนแบบให้เปล่า Grant Aid ให้ มธ. เพื่อสร้างศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา โดยทางนายนาากาโซเน่จะประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อมาเยือนเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 120-150 ล้านบาทกล่าวได้ว่าอาจารย์บัญญัติกระทำได้สมความตั้งใจ ทุกอย่างก็เป็นไปตามคาด

แต่พอทาง มธ. ทำหนังสือถึงทางทบวงเพื่อเอาเข้า ครม. ขอตั้งศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาเป็นสถานเทียบเท่าคณะ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ทางคณะกรรมการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน กัดค้านอ้างว่า ถ้าขึ้นให้ตั้งเป็นศูนย์ตามประเทศ อีกหน่อยจะมี 150 ศูนย์ เช่น ศูนย์อเมริกาศึกษา ศูนย์แคนาดาศึกษา ฯลฯ เผอิญข้าพเจ้ามีเพื่อนอยู่ในคณะกรรมการปฏิรูปฯ คือ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ และ ดร.ทินพันธุ์ นาคะตะ จึงได้สอบถามว่าจะทำอย่างไรดี โดยข้าพเจ้าและอาจารย์บัญญัติได้พบปะกับ ดร.ทินพันธุ์ ที่ร้านเชิยะโกะนา ลาดพร้าว และต่อมาข้าพเจ้าก็พบปะกับ ดร.กระมล ซึ่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีสมัยนั้น เพื่อขอให้สนับสนุน ทั้งสองท่านเสนอว่าให้เป็นสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีญี่ปุ่น จีน เกาหลี เป็นฐาน ข้าพเจ้าจึงเสนอให้ทางอธิการบดีแก้ไขตามที่แนะนำมา ตอนแรกคุณหญิงนางเขาว่าไม่เห็นด้วย ยืนยันจะเอาศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา แต่เมื่อชี้แจงเหตุผลก็ยอมตาม ต่อ

มาพวกเราต้องไปชี้แจงกับทางเจ้าหน้าที่ทบวงมหาวิทยาลัย ทางทบวงขอให้ตั้งเป็นสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา โดยมีโครงการญี่ปุ่นศึกษา โครงการจีนศึกษา และโครงการเกาหลีศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องของทางการส่วน จะใช้คำว่าศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา ศูนย์จีนศึกษา หรือศูนย์เกาหลีศึกษา ขอให้ใช้อย่างไม่เป็นทางการ ผลสุดท้ายก็คลอดออกมาจนได้ ก็ต้องขอบคุณ ดร.กระมล และ ดร.ทินพันธุ์ ไว้ ณ ที่นี้

ข้าพเจ้ามาวิเคราะห์ทราบภายหลังว่า ที่ ดร.กระมล ขอให้ตั้งเป็นสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษานั้น ก็เพราะทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี ดร.เจียน ชีระวิทย์ เป็นหัวเรือใหญ่ กำลังจะเสนอตั้งสถาบันเอเชียศึกษาโดยเน้นจีนศึกษา แต่จะตั้งเป็นสถาบันเอเชียศึกษา ไม่มีคำว่าตะวันออกเฉียงใต้ ถ้า มธ. ตั้งเป็นสถาบันเอเชียศึกษา การตั้งของจุฬาลงกรณ์ฯ จะซ้ำอาจไม่ได้รับอนุมัติ เลือดจухาฯ ก็เข้มข้นดี

ปัญหาที่ตามมาคือทางญี่ปุ่นเริ่มโวยวาย ให้ทุนมาตั้งศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา ไป ๆ มา ๆ กลายเป็นสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา แล้วยังเป็นแค่โครงการ ไม่รู้จะตอบสภาผู้แทนราษฎรญี่ปุ่นอย่างไร มีการเจรจากันหลายครั้งจนตกลงกันได้ ศูนย์ญี่ปุ่นก็เป็นศูนย์ญี่ปุ่นแม้จะไม่เป็นทางการ แต่ก็มีความสำคัญและเป็นศูนย์ตามความมุ่งหมาย

อาจารย์บัญญัติ สุรการวิทย์ ได้เป็นผู้ตัดสินใจในการวางแผนหาทุนและตั้งศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา จนแตกผลมากลายเป็นสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา นี่ก็ผลงานสำคัญที่ใครขอให้สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และศูนย์ญี่ปุ่นศึกษาได้บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ ในฐานะผู้ก่อตั้งศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา

ศ.ดร. ลิจิต ชีระเวดิน

Hakone, Japan

June 19, 1992

ใบสมัครสมาชิกวารสารไทย-ญี่ปุ่นศึกษา

ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะเป็นสมาชิก วารสารไทย-ญี่ปุ่นศึกษา มีกำหนด.....ปี
ตั้งแต่ฉบับเดือน.....ถึงฉบับเดือน.....ประจำปี พ.ศ. 25.....

โปรดส่งวารสารไปยัง

น.ส./นาง/นาย.....นามสกุล.....อายุ.....ปี อาชีพ.....
บ้านเลขที่.....ซอย.....ถนน.....
ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
หรือที่ทำงาน.....
โทร.....

อัตราค่าสมาชิก ปีละ 90 บาท (3 เล่ม-พร้อมค่าจัดส่ง)

ราคาเล่มละ 30 บาท

กำหนดออกเดือน เมษายน สิงหาคม ธันวาคม

ข้าพเจ้าส่ง ☐ ตัวแลกเงิน ☐ ธนาณัติ ☐ เช็คไปรษณีย์
จำนวน.....บาท () มาพร้อมนี้

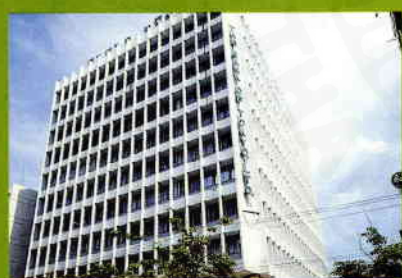
หมายเหตุ ส่งจ่ายนางสาวเบญจา เสมอสวัสดิ์ กองจัดการวารสารไทย-ญี่ปุ่นศึกษา
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา อาคารศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา
ปท.มธ. ศูนย์รังสิต 12121

ลงชื่อ.....
วันที่.....

ส่ง

นางสาวเบญจา เสมอสวัสดิ์
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
อาคารศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ปทุมธานี 12121

AIR CONDITIONING, PLUMBING SYSTEM & METAL FINISHING SYSTEMS ENGINEERS & CONTRACTORS

THAI KENZAI TRADING CO., LTD.
THAI KENZAISHA CO., LTD.

5th Fl., Thaniya Bldg., 62 Silom Rd. Bangkok.

Tel : 236-8055-9 Fax: 236-3502, 238-2869

TKC Group

Thai Kenzaisha Co., Ltd.

Token Interior & Design Co., Ltd.

Thai Kenzai Trading Co., Ltd.

Thaiken Maintenance & Service Co., Ltd.

TKA Co., Ltd.

*Welcome to the ideal place
for seminar*

JAPANESE STUDIES CENTER

**THAMMASAT UNIVERSITY
RANGSIT CAMPUS**

Canteen

A.V. Room

Japanese garden

Facilities include main conference room, four seminar rooms,
recreational lounge, dining room and 30 twin - bedrooms with private bath.

FOR RESERVATION OR MORE INFORMATION, PLEASE CONTACT :

**JAPANESE STUDIES CENTER
INSTITUTE OF EAST ASIAN STUDIES
THAMMASAT UNIVERSITY, RANGSIT CAMPUS
TEL. 5160040 - 2**